

УДК 001.92

DOI: 10.31359/2411-5584-2018-33-2-177

ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ¹

Глибоке розуміння складних проблем сучасної соціально-економічної трансформації суспільства, інтеграції економіки України у європейський та світовий простір, осмислення суті нових економічних явищ і процесів мікро-, макро- та міжнародного рівнів повинно спиратися на фундаментальні знання економічних принципів, категорій та законів. Саме тому підручник «Економічна теорія», підготовлений провідними викладачами кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету, є актуальним і своєчасним. Наукова та освітня спільноти отримали сучасний підручник, якому притаманний високий науково-теоретичний та методичний рівень викладу фундаментальних і новітніх економічних знань.

Важливо відзначити як всебічно обґрунтовану авторами підручника логіку розгляду навчального матеріалу, яка сприяє сполученню фундаментальної структури предмета економічної теорії та основних напрямів сучасних економічних досліджень, новітніх теорій, ідей та поглядів.

Перший розділ підручника присвячено становленню економічної теорії як науки, еволюції та сучасному розумінню її предмета, методам економічних досліджень, базовим економічним категоріям і законам, ролі економічної теорії у формуванні та здійсненні економічної політики держави. Автори знайомлять читачів із останніми досягненнями економічної науки, внеском лауреатів Нобелівської премії з економіки в її розвиток.

Другий розділ підручника містить глибокий аналіз економічної системи суспільства, її структурних елементів, цілей і типів, сутності та структури економічних потреб та економічних інтересів, їх ролі у соціально-економічному розвитку. Розкриваючи зміст, характерні ознаки та форми власності як центральної ланки економічної системи, автори всебічно висвітлюють новітні тенденції в розвитку відносин власності.

Велику зацікавленість у теоретичному та практичному аспектах викликає матеріал третього розділу підручника, у якому детально розкрито зміст та структуру суспільного виробництва, природу його основних факторів, їхній

¹ Лагутін В. Д., Уманців Ю. М., Щербакова Т. А. та ін. Економічна теорія : підручник / за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.

взаємозв'язок, форми організації. Значне місце у розділі цілком виправдано відведено аналізу ефективності виробництва, її економічних та соціальних показників.

У четвертому розділі підручника, присвяченому теоретичним засадам товарно-грошових відносин, автори детально характеризують товар, його властивості, головні концепції виникнення і сутності грошей. Докладно висвітлено питання видів грошей та їх функцій. Розкриваючи теоретичні засади інфляційних процесів, автори підручника приділяють особливу увагу аналізу сутності, причин, видів і соціально-економічних наслідків інфляції в Україні та шляхів її подолання.

П'ятий розділ підручника містить ґрунтовну характеристику сутності, об'єктивних передумов виникнення ринку, його видів, структури й інфраструктури, найважливіших ознак сучасного ринку та основних елементів ринкового механізму. У розділі представлені найбільш вагомні результати досліджень сучасного ринку лауреатами Нобелівської премії з економіки.

У шостому розділі глибоко проаналізовано сутність та форми конкуренції й монополії, розкрито причини виникнення монополізму і його наслідки, охарактеризовано конкурентну політику й антимонопольне законодавство та їх особливості в сучасних умовах розвитку національної економіки.

Новаторський підхід притаманний сьомому розділу підручника, у якому на підставі ґрунтовних літературних напрацювань розкрито історичний розвиток уявлень та сучасні підходи щодо змісту та суспільної ролі підприємництва, висвітлено тенденції розвитку, нові форми та моделі підприємницької діяльності, її види, зокрема соціальне підприємство. Теоретично і практично важливим є здійснений у цьому розділі аналіз інноваційної моделі підприємницької діяльності. Розкрито економічну природу підприємства як суб'єкта ринкової економіки, його види, роль малого, середнього та великого підприємства у національній економіці.

Велику увагу та зацікавленість викликає матеріал восьмого та дев'ятого розділів підручника, присвячених розкриттю теоретичних та практичних засад руху капіталу як одного з основних факторів виробництва. Проаналізовано складний історичний процес розвитку наукових уявлень щодо економічної природи капіталу, розкрито його сутність, структуру, види, оборот. Автори підручника глибоко обґрунтовують вплив глобальних постіндустріальних зрушень на формування інтелектуального, людського, соціального капіталів. Всебічно розкрито соціально-економічний зміст внутрішньої торгівлі, її основні форми та новітні тенденції розвитку, сутність та роль торговельного капіталу.

У десятому розділі підручника детально висвітлено сутність, форми та функції кредиту, умови та етапи розвитку кредитної системи. Великий інте-

рес викликає матеріал, у якому йдеться про банківську систему, її структуру, функції, розвиток. Авторами на підставі аналізу значного обсягу статистичної та фактичної інформації проаналізовано сучасний стан та перспективи банківської системи України.

Одинадцятий розділ підручника присвячено розкриттю змісту та особливостей економічних відносин в аграрному секторі національної економіки. На високому теоретичному та методичному рівнях викладено відносини власності на землю, рентні відносини, ринок землі та оренди. Значна увага надана проблемам агропромислової інтеграції, політиці держави з регулювання та підтримки вітчизняного сільськогосподарського виробництва, обґрунтуванню його ролі як конкурентної переваги економіки України на глобальному рівні.

Проблемам формування і розподілу доходів у сучасній ринковій економіці присвячено дванадцятий розділ підручника. Ґрунтовним є авторський аналіз доходів населення, економічного змісту, функцій, форм та видів заробітної плати як одного з найбільш поширених видів доходів, прожиткового мінімуму та споживчого кошику, сімейних доходів, соціальної політики держави.

Характеристика у тринадцятому розділі підручника ролі держави як суб'єкта економічної системи, її економічних функцій є системною та глибоко аргументованою. У розділі розкрито зміст та моделі державного регулювання господарських процесів, цілі, засоби, методи урядового впливу на економіку. Значний інтерес викликає аналіз функціонування фінансової системи держави та реалізації бюджетно-податкової політики.

Логічним завершенням підручника є розкриття у його чотирнадцятому та п'ятнадцятому розділах широкого спектра питань, пов'язаних із визначенням сутності та структури світового господарства, основних форм сучасних міжнародних економічних та валютно-фінансових відносин, причин виникнення та шляхів розв'язання глобальних проблем людства.

У цілому рецензований підручник за його змістом, структурою, логікою, послідовністю викладання матеріалу є оригінальним фундаментальним виданням, яке має наукову, освітню та практичну цінність. Особливо слід підкреслити методичні переваги підручника, логічність, продуманість та чіткість формулювання положень та висновків. Підручник містить рисунки, графіки, таблиці, які сприяють глибокому сприйняттю складного теоретичного матеріалу. Історичні екскурси та довідки, цитати із фундаментальних джерел економічної думки людства, витяги з відомих вітчизняних і західних економічних видань, нормативно-правових актів, статистична економічна інформація, розроблені авторами питання для самоконтролю та завдання збагачують пізнавальний потенціал підручника, стимулюють творчу активність чи-

тачів, сприяють формуванню наукового економічного мислення, практичних навичок застосування теоретичних знань.

Підручник спонукає читача до роздумів, озброює його сучасними методами вивчення та засвоєння складного теоретичного матеріалу, активізує інтелектуальну діяльність з розв'язання дискусійних проблем сучасної економічної науки і практики, що має важливе значення для формування системних економічних знань та їх втілення у професійній діяльності. Підручник повністю відповідає сучасним вимогам університетської освіти, буде корисним як для студентів, так і для викладачів, науковців, фахівців-практиків.

***І. В. Сідельнікова**, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної теорії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*